

Information om valg af test for ordblindhed og andre sproglige vanskeligheder.

Mindst 10-15 procent af alle voksne danskere har så store vanskeligheder med at læse, stave og skrive, at det begrænser deres muligheder i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og privat. Som en følge af disse vanskeligheder, har nogle i tidens løb også udviklet mere generel manglende selvtillid, uhensigtsmæssige reaktionsmønstre eller egentlige psykiske- og psykosomatiske lidelser.

Hypigheden af læse-/stavevanskeligheder blandt arbejdsløse i jobcentre og klienter i forskellige dele af social- og sundhedssystemet, er derfor betydeligt større end i gennemsnitsbefolkningen. Eftersom mange også "skammer sig over-", skjuler eller fortrænger den slags problemer, er hypigheden måske også større end de fleste umiddelbart er klar over!

Læse-, stave-, skriftlige- og mundtlige formuleringsproblemer kan imidlertid have flere **forskellige årsager**, og kombinationer af årsager, fx:

1) Arvelige/medfødte:

- Specifikke dyslektiske funktionsnedsættelser (ordblindhed).
- Sansemæssige begrænsninger (stærkt nedsat syn eller hørelse).
- Mere generelle kognitive begrænsninger (nedsat begavelse).

2) Traumer (skader):

- Opstået under fostertilstanden, ved fødslen, eller i tidlig barndom.
- Opstået senere (som ung eller voksen, -efter normal skoleuddannelse).

3) Miljø- og læringsbetingede:

- Begrænset sprogstimulering, begrænset eller uhensigtsmæssig skolegang og uddannelse.
- Begrænset dansk skoling og -kendskab (indvandrere, fremmed modersmål, "tosprogethed").
- Midlertidige eller mere varige psykiske/personlighedsmæssige forstyrrelser.

For at kunne vurdere graden af handicap, prognosen og personens behov, og lægge den mest hensigtsmæssige kompenserende handlingsplan, er det væsentligt at skelne disse årsager!

Siden 1. januar 2007 er det primære ansvar for ordblindetest og -undervisning overgået til Voksen-Uddannelses Centrene (VUC).

De er samtidigt er blevet pålagt at anvende et fast interview-skema og en fast score-grænse i en rent computerbaseret screening (en "Visitationstest" af ca. ½ times varighed), som grundlag for at vurdere, om en person er "ordblind" og dermed berettiget til specialundervisning for ordblinde.

Visitationstesten er umiddelbart gratis for den enkelte kommune eller for private, og bør derfor overvejes i mindre komplicerede sager, hvor der er rimeligt sikker viden om at ordblindhed er en væsentlig årsag til personens sociale situation.

Dette gælder især hvis formålet blot er deltagelse i VUC's specialundervisning for ordblinde, eller at skaffe en "officiel dokumentation", som grundlag for bevilling af (forud-)bestemte ydelser, (fx en "IT-rygsæk", eller dispensation til ekstra tid- og brug af hjælpemidler ved en eksamen.)

VUC's visitationstest er imidlertid ret kort og overfladisk:

- Populært sagt "skraber den bunden", således at næsten alle med læse-/stavefærdigheder under et givet niveau klassificeres som "ordblinde" og dermed berettigede til ordblindeundervisning!
- Den giver i sig selv kun meget lidt information om de bagvedliggende årsager, og er til begrænset hjælp hvis formålet er at udforme en realistisk handlingsplan med relevante kompenserende tiltag.
- Den er "for let" for en del af de mest velbegavede ordblinde, der herved afskæres fra den kompenserende støtte, som måske kunne hjælpe dem til at "komme videre" på arbejdsmarkedet, eller til at gennemføre en uddannelse på et niveau deres evner i øvrigt berettiger.
- Den er ikke velegnet-, og gives normalt ikke til tosprogede (er også for svær for mange).

Hvis der er tale om lidt mere komplicerede sager, med kendskab til- eller mistanke om læse-, stave- eller andre sproglige vanskeligheder, men der er:

- usikkerhed om omfanget og arten af disse (om de skyldes ordblindhed og/eller andre årsager),
- usikkerhed om personens mere generelle forudsætninger, færdigheder og potentialer,
- usikkerhed om personens muligheder for at drage nytte af forskellige former for støtte til uddannelse eller arbejde,

Og/eller når der i øvrigt ønskes kvalificeret vurdering og udførlig redegørelse for disse forhold,

Så kan det anbefales at lade en kvalificeret psykolog gennemføre en egentlig Diagnosticerende Undersøgelse, hvor oplysninger fra et grundigt interview sammenholdes med resultater af et bredt-, og individuelt tilpasset udvalg af både sproglige- og ikke-sproglige test!

En sådan grundig undersøgelse varer typisk 2½ - 3½ time (med en kort pause), og omfatter:

- Samtale og interview til afdækning af relevante baggrundsoplysninger.
- Administration af 12-15 forskellige tests til nærmere afdækning af personens vanskeligheder med læsning, læseforståelse, (ud-)tale, mundtlig og skriftlig stavning, samt mere generelle sproglige- og ikke sproglige (kognitive) færdigheder.
- Umiddelbar mundtlig feedback, forklaring og vejledning til personen.
- En udførlig skriftlig rapport med detaljerede resultater af hver enkelt test, sammenligninger med "normer" og resultater for andre unge og voksne personer med læse- og staveproblemer, samt diagnose og forslag til eventuelle fremtidige tiltag.

To-sprogede, som har modtaget danskundervisning og opnået et vist minimum af danskfærdigheder, kan også undersøges for ordblindhed, omend diagnosen kan være vanskeligere at stille. Hvis dansk-kundskaberne er meget begrænsede, er det imidlertid kun meningsfuldt at gennemføre ikke-sproglige (kognitive) prøver.

Flere informationer kan eventuelt findes på www.infosafe.dk, eller ved henvendelse til:

Michael Jepsen

Informationspsykolog, testkonsulent, mag.art.psych.

(Medlem af Dansk Psykolog Forening og Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi)

Karise Alle 5

2650 Hvidovre

Tlf. 3678 2266

email: [MJ@infosafe.dk](mailto: MJ@infosafe.dk)